

Az aktuálisan tárgyalt elméleti kérdéshez harmonikusan illeszkedik a példaanyag, mely nagy részében igényes szépirodalmi válogatás eredménye, máskor az eredetiség-, az időszerűség által motivált mondóka, vice, reklámszöveg vagy politikai szlogen...

4. A Leíró magyar szövegtan 17 nagy fejezetre tagolódik. Nem evidens témaszétválasztásról van itt szó, hiszen az egyes fejezetekhez tartozó fogalmak besorolása az egyes szövegszintekhez más és más fogalomtársítást eredményez a kutatónak. A fejezetek szükségszerű kialakítását a szöveg lényeges fogalmaira való koncentráció vezette, természetesen azzal a ténnyel együtt, hogy a fogalmak között akár egyenes átfedés is létezhet. Ezért is alkalmazza a szerző példaként több fejezet végén ugyanannak a versnek aktuális szempontú elemzését (vö. Juhász Gyula: Anna örök). Így egyetlen szöveghez kapcsolva mutatható be a fejezetek változó témájához igazodó textológiai elemzés.

A tankönyv tagolása: Szövegtan=textológia=szövegtudomány, A szöveg, Textualitás. A szöveg akusztikuma, A szöveg írott formája, Multimediális szöveg, Szöveggrammatika, Szövegsemantika, Szövegpragmatika, A szöveg szerkezete, Szövegtipológia. A szöveg stílusa, Szövegek közötti összefüggés, Szövegalgotás, Szövegbefogadás, Textológiai szempontú szövegelemzési minták, Textológiai fogalomtár, A textológiai szakirodalomból, Jelmagyarázat, Rövidítések feloldása, Név- és tárgymutató.

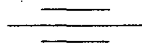
A Leíró magyar szövegtan a magyar nyelvű szövegtani kutatások eredményeit rendezetten, világosan, érthetően fogja össze. A munka tankönyvi értékét növeli az egyes fejezeteket záró aktuális részösszegzés és a példaanyag.

A fejezetek dús információmennyisége arányos szerkesztésű, jól tagolt.

A végső – nyomdatechnikai – kivitelezés a tartalom láttató, értelmező befogadásának eszköze lett.

5. Összegzésként: Szikszainé Nagy Irma: Leíró magyar szövegtan című tankönyv a szöveg tanulmányozásának „készen kapott anyaga és receptje”. olyan munka ez, mely hatékonyan szolgálhatja – mint oktatási anyag a szövegtan tantárgy követelményeinek maradéktalan elsajátítását.

Mindezek alapján – mint a szövegtan oktatója és kutatója – ajánlom e tankönyvet a felsőoktatásunk magyar szakos hallgatóinak, vagyis a leendő- és a már végzett magyar szakos kollegáknak!

DR. HAJZER LAJOS

ny. egyetemi docens

Pécs

Szántó Károly: A múlt ködbe vész, ha engedjük

– ÍRÁSOK EMBEREKRŐL, ESEMÉNYEKRŐL, MŰVEKRŐL –

„Ha az ember a múltat nem ismeri, a jövőjét nem tudja megtervezni. Nem tudja honnan jött, és hova megy. Ezért kell a múlttal foglalkozni a jövő érdekében, hogy eligazodjunk az életben” – írja könyve hátsó borítóján dr. Szántó Károly professzor úr, akinek a neve jól ismert a hazai pedagógusok körében – százat meghaladó nivós publikáció és a közel 40 éves oktató-nevelő munkája alapján, mely a középfokú és a felsőfokú tanító- és tanárképzéshez kapcsolódott.

A szerző szellemi termékenységére jellemző, hogy az utóbbi években három könyvet írt és jelentetett meg: Találkozásaim. Írások híres emberekről (Pécs, JPTE, 1996.); A nemzet napszámosai régen és ma. Történetek, elbeszélések (Pécs, 1999., Magánkiadás); valamint az ismertetőmunka, mely a JPTE Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet (FEEFI) és a szerző közös kiadásában látott napvilágot 1999-ben.

A múlt ködbe vész, ha engedjük című – másfél száz oldalas – munka olyan töretlen ember alkotása, aki a viszonylag nyugodtabb diákévek (a kiskunfélegyházi tanítóképző) után még a „háború poklát” is megjárta (szovjet hadifogság), mert nem volt elég az „elűzött délvidéki magyar” fiú számára Trianon átkos öröksége (kiűzetés a szülőhelyről, Zomborból).

Szántó Károly könyve egyik fő értékét a kultúrtörténeti anyaga adja, amely az egyes írások megszületésének az ihletője is egyben (találkozások a magyar szellemi élet olyan jeles egyéniségeivel, mint például Radnóti Miklós, Ortutay Gyula, Darvas József, Martyn Ferenc és mások).

A több mint 30 rövidebb-hosszabb írás jelentős része korábban már publikálásra került napilapokban (Dunántúli Napló; Magyar Nemzet; Új Magyarország) vagy egyéb kiadványokban (Köznevelés), ám így összegyűjtve is komoly értéket képvisel, mert a szerző – néhány „gyöngyszemét” tovább csiszolva és utólag kiegészítve – érdekes módszerrel is megismerteti az olvasót.

Az „emlékezések/találkozások” kategóriába azok az írások sorolhatók, amelyek az ifjúkorhoz (a diákévekhez) kapcsolódnak: Radnóti Miklós egyetemi diáktársa voltam (12–16. lap); Ortutay Gyula a néprajzos és politikus (16–22.); Az ifjú Darvas József írójelölt igaz története (23–33.). Más részük már a felnőttkor nagy találkozásait örökíti meg – például a Martyn Ferenc Kossuth-díjas kiváló festőművész (38–42.) stb.

Nézetünk szerint Szántó Károly nevét Pécssett – bizonyos körökben – helytörténeti jellegű munkái alapján ismerik: pl. A pécsi Francia Emlékmű históriájával kapcsolatban (88–91.); A Pécsi Disputa a Mindenszentek templomában (78–80.); Események pécsi szabadművelődés múltjából (100–103.); Nikelszky Géza, a régi Pécs festője (46–48.); Rekvium egy pedagógusképző főiskoláért (120–124.) stb.

A magyar-francia, pedagógia-pszichológia szakos Szántó Károly kutatói „daipazonjára” jellemző, hogy a pécsi „közelműlt” irodalma is belefért. Talán elsőként tette szavá – jogosan –, hogy a Pécsről indult Surányi Miklós (1882–1936) – Babits egykori pécsi vetélytársa – nem kapta meg a művei által kivívott értékelést és elismerést 1945 után. Szántó Károly megalapozottan követeli, hogy Surányi Miklós „irodalmi rangjának méltó helyet kapjon az utókortól” (37.). Egyes „üveletes” irodalmi korifeusok talán arról is megfeledkeztek, hogy Surányi halála után két (!) évvel Pécssett már megjelent róla egy olyan munka, ami aligha negligálható az író munkássága valós értékelésekor (Halasy-Nagy József: Surányi Miklós és Pécs, Pannonia-Könyvtár 44., Pécs, 1938.).

A recenzens nem mehet el szó nélkül a Klebelsberg Kunó elődei és utódai című írás (72–76.) mellett, amelynek egy része az Új Magyarországon is megjelent. Szántó Károly – a stílusára és a korrekt emberi magatartására jellemző merészséggel – értékeli az elmúlt 10 év oktatási minisztereit is – egybevetve az olyan, itt-ott elfeledett elődökkel, mint például Eötvös József, Trefort Ágoston, Klebelsberg Kunó, Hóman Bálint... Még a laikus számára is feltűnik, hogy itt nem azonos „súlycsoportról” van szó. Pokorni Zoltánról viszont még aligha lehet érdemi minősítést kiállítani, mivel – normális körülmények között – egy futballmérkőzést sem a féldíő eredménye alapján szoktak minősíteni...

Szántó Károly könyvét olvasva az ember azt érzi, amit ő maga így fogalmazott meg a könyvéhez írt Előszóban: „Az idős kor ajándéka a szellemi szabadságban rejlik” (kiemelés tőlem – H. L.).

Ez talán Trianonnal kapcsolatos fejtegetéseiben manifesztálódik a könyvben (107–119.): olyan mondatokban, amelyekért a párttalan proletárinternacionalizmus „virágzása” idején bizonyára börtön járt volna... Viszont ma aligha lehet – a struccpolitika mintájára – észre nem venni azt, hogy a Trianont kreáló, magyargyűlölő dilettáns politikusok – lassan 80 éves – „csodaműve” agonizál (Csehszlovákia szétesése; Jugoszlávia feldarabolódása; a „legyőzhetetlen Szovjetunió” téveszméjének az amnézia szintjére süllyedése, stb.).

Szántó Károly: A múlt ködbe vész, ha engedjük. Írások emberekről, művekről. Pécs, 1999. 156. lap.